

1. udgave, 2009

Tagboliger – byggeteknik

Ernst Jan de Place Hansen (red.)

Titel Tagboliger – byggeteknik
Serietitel SBI-anvisning 226
Udgave 1. udgave
Udgivelsesår 2009
Forfatter Ernst Jan de Place Hansen m.fl.
Sprog Dansk
Sidetal 167
Litteratur-
henvisninger Side 155-167
Emneord Tagboliger, byggeteknik, klimaskærm, kviste, konstruktion, statik, indretning, adgangsveje, indeklima, installationer, brand, lyd

ISBN 978-87-563-1393-3

Layout Finn Gattmann
Tegninger Hans Møller, Bo Amstrup Vestergaard
Fotos Anført ved de enkelte fotos
Bannerfotos Bvb, sbs, Ole Dreyers tegnestue, Attic Group, Velux, Erhvervs- og Byggestyrelsen, Hovedstadens Bygningsentreprise, Tagbolig AS, rönby studio, Christer Nordström arkitektkontor AB, SBI

Omslags-
illustration Mai-Britt Amsler
Tryk Schultz Grafisk

Udgiver Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
Dr. Neergaards Vej 15, 2970 Hørsholm
E-post sbi@sbi.dk
www.sbi.dk

Eftertryk i uddrag tilladt, men kun med kildeangivelsen: *SBI-anvisning 226: Tagboliger – byggeteknik. (2009)*

E-bog ISBN 978-87-563-1395-7

Indhold

Forord	6
Indledning	8
1 Klimaskærm	10
1.1 Tagdækning	15
1.2 Undertag	17
1.3 Varmeisolering	23
1.4 Dampspærre	25
1.5 Inddækninger	29
1.6 Kviste	31
1.7 Ovenlysvinduer	36
1.8 Skorstene, skotrender og små gennemføringer	40
1.9 Lodrette facader	46
2 Konstruktion	49
2.1 Bygningens bæreevne	50
2.2 Ombygning af eksisterende tagkonstruktion	55
2.3 Ny tagkonstruktion	64
2.4 Vægge	68
2.5 Etageadskillelse	70
2.6 Brandsikring	76
2.7 Lydisolering	92
3 Funktion	102
3.1 Boligens indretning	103
3.2 Vådtrum og køkken	109
3.3 Adgangsforhold	116
3.4 Elevator	122
3.5 Flugtveje og redningsforhold	127
3.6 Parkering og udearealer	131
4 Indeklima og installationer	133
4.1 Temperaturforhold	133
4.2 Dagslys	135
4.3 Lydforhold	141
4.4 Varme	143
4.5 Ventilation	145
4.6 Vand og afløb	148
4.7 El-installationer	150
4.8 Føringsveje	151
Litteratur	155

Forord

I eksisterende ejendomme kan det være aktuelt at udnytte ubeboede loftrum eller tilføje en ekstra etage med henblik på at etablere tagboliger. Dette rummer en række udfordringer, fx vedrørende arkitektur, beslutning og tilrettelægning samt byggetekniske forhold.

Med denne anvisning ønsker SBI at bidrage til en kvalitetsbaseret etablering af tagboliger. Udgangspunktet er den viden og erfaring, der er opbygget gennem de senere års indsats for øget anvendelse af tagetager. Som et resultat af, at der foreligger megen relevant viden på dette område, er det målet med anvisningen at give et overblik over denne viden, henvise til relevante kilder, og kun i et vist omfang fordybe sig i detaljer.

Anvisningen behandler de mange byggetekniske udfordringer, som er forbundet med opførelse af tagboliger, og retter sig primært mod professionelle brugere, fx rådgivere og arkitekter. Hvilke beslutninger, overvejelser og forberedelser man som bygherre skal igennem, før man går i gang med at opføre tagboliger, og hvordan byggeprocessen forløber, er beskrevet i SBI-anvisning 225, *Etablering af tagboliger* (Hansen og Andersen, 2009). Anvisningen henvender sig til alle med interesse for emnet tagboliger og er tilgængelig på www.anvisninger.dk eller www.sbi.dk/tagboliger.

Denne anvisning er udarbejdet i et samarbejde mellem SBI og sbs med seniorforsker, civilingeniør, ph.d. Ernst Jan de Place Hansen som projektleder. I den indledende fase var seniorforsker, civilingeniør, ph.d. Birgitte Dela Stang projektleder. Arkitekt Lis Strunge Andersen har koordineret arbejdet hos sbs. Ud over projektlederen har følgende SBI-medarbejdere bidraget til anvisningen: Annette Bredmose (afsnit 3), Birgit Rasmussen (afsnit 2.7 og 4.3), Erik Brandt (afsnit 3.2 og 4.6), Erik Steen Pedersen (afsnit 2.6), Kjeld Johnsen (afsnit 4.1 og 4.2), Klavs Feilberg Hansen (afsnit 2.1), Niels Chr. Bergsøe (afsnit 4.5), Rob Marsh (afsnit 4.7 og 4.8) og Søren Aggerholm (afsnit 4.4).

Desuden har et antal interne og eksterne personer bidraget ved den afsluttende kvalitetssikring af indholdet. Her skal lyde en særlig tak til Kaj Lorenzen og Bjarne Rich, Københavns Kommune, og Anders Vestergaard, Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut, som velvilligt har bidraget med viden om tagkonstruktioner og om brandforhold. Ligeledes takkes de mange, der velvilligt har stillet fotos m.m. til rådighed for anvisningen.

Der skal lyde en stor tak til

Boligfonden Kuben,
Danfoss A/S,
Grundejernes Investeringsfond,
Gyproc A/S,
Indenrigs- og Socialministeriet,
Knauf Danogips A/S,
Lafarge Roofing A/S,
Mineraluldsindustriens Brancheråd og
VELUX A/S,

der har ydet økonomisk støtte til projektets gennemførelse.

Til projektet har været knyttet en styregruppe med repræsentanter for ovennævnte støttekilder. Styregruppens medlemmer takkes for at have deltaget aktivt i de overordnede drøftelser af anvisningens udformning.

I en følgegruppe har siddet repræsentanter for virksomheder, boligforeninger og andre med erfaring fra eller interesse for etablering af tagboliger. Følgegruppens medlemmer takkes ligeledes for deres input og aktive medvirken.

Endelig har anvisningen været til høring i efteråret 2008, og mange virksomheder og organisationer har bidraget ved den lejlighed. SBI takker bidragsyderne for det store arbejde med at kommentere og konsolidere manuskriptet.

Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet
Afdelingen for Byggeri og Sundhed
Oktober 2009

Niels-Jørgen Aagaard
Forskningschef